

ŠKOLA PRODUKUJE SPOUSTY LIDÍ, KTEŘÍ UMĚJÍ ČÍST, ALE NEUMĚJÍ ROZLIŠIT, CO ZA PŘEČTENÍ STOJÍ A CO NE (G. M. Trevelyan)

ČÍSLO 33* ROČNÍK V* 7. 11. 2012* (ČAS 1 – ročník XVI* Kurýr ročník VII)

Internetový nezávislý list podporující svobodné myšlení, podnikání a vytváření občanské společnosti především v oblasti ASKIBURGIONU.

Ve druhém století našeho letopočtu žil v Alexandrii slavný astronom a zeměpisec Klaudios Ptolemaios. Podle vyprávění obchodníků a vojáků kreslil mapy vzdálených zemí. Velké pohoří na severu země, v níž podle něj žil velký národ Boiochaimů, označil jako Askiburgion. Přiložíte-li Ptolemaiovu mapu na mapu dnešní, pod Askiburgionem naleznete Nízký a Hrubý Jeseník, část Slezska i střední Moravy. I mezi tvůrci tohoto listu naleznete nejednoho učeného Boiochaima. Na sklonku 19. století si příznivci strany realistické, sdružení kolem T. G. Masaryka uvědomili, že potřebné změny společenské vyžadují více informačních zdrojů. A tak vznikl v roce 1866 list ČAS, od počátku redigovaný Janem Herbenem. V roce 1990 si vydavatelé tohoto listu vypůjčili název i původní grafickou podobu hlavičky a vydávali až do roku 2005 list ČAS v tištěné podobě. A pochopitelně v duchu názorů původní České strany lidové (realistické). Ten pak na několik let, od 3. 2. 2005 do 21. 8. 2008 nahradil internetový deník Bruntálský Kurýr. Tento internetový, dle potřeby i tištěný list ČAS je tedy pokračováním obou zmíněných periodik a měl by v této podobě vydržet co nejdéle. Což bude i dílem vás, čtenářů.

Vydává: **občanské sdružení Vlastenecký poutník**, Čeladná 711, 739 12 Čeladná, v nakladatelství Moravská expedice®.

Redakce: petr.anderle@tiscali.cz; vpoutnik@tiscali.cz; +420 724 100 646. Odpovědný redaktor: Petr Andrlé. Každé vydání najdete také na www.hbl.cz; www.marianka.eu. Objednávky: e-mail s předmětem ČAS* Registrace MK ČR ze dne 22. 3. 2001 evidenční číslo MK ČR E 11 345

pranostika na 7. listopad

**JIŽ NEMUSÍME OSLAVOVAT VELKOU
ŘÍJNOVOU SOCIALISTICKOU REVOLUCI.
MY NE. MNOZÍ MUSÍ STÁLE.
NĚKTEŘÍ TAK ČINÍ TAJNĚ.
A V PEKLE SČÍTÁJÍ VOLEBNÍ ARCHY.**

**DNES 7. LISTOPADU SI
RADŠI PŘIPOMÍNÁME
SVATÉHO WILIBORDA,
MUŽE, KTERÝ OBRÁTIL
FRÍSY NA VÍRU**

SVATÝ WILIBORD (6. 11. 658 v Northumbrie - 7. 11. 739 Echternach, Lucembursko) Jeho otec Willigis byl anglosaský šlechtic, který se po smrti manželky stal mnichem, později žil jako poustevník. Sedmiletého syna dal na výchovu i za účelem vzdělání do benediktinského kláštera v Ripon (v anglickém hrabství North Yorkshire). Zde byl Wilibrord v péči opata Vilfrida (pam.24.4), jenž byl potom ustanoven biskupem v Yorku.

V 15 letech Wilibrord složil řeholní sliby a oblékl benediktinský hábit. O pět let později se jako zastánce římské tradice dostal do sporu o iroskotské obyčeje, což bylo důvodem jeho odchodu do kláštera Rathmelsigi v království Connaught na severozápadě či západě Irska. Tím se vyhnul církevně-politickým sporům a setkal se s anglosaskými krajany Egbertem a Wigbertem. Zde začal plánovat misijní působení u Frísů a v roce 688 přijal kněžské svěcení.

V dalším roce Pipin II. porazil pohanského fríského krále Radboda a Francká říše získala jižní Frísko - provincii na severu Nizozemska. Wilibrord dorazil na toto území v roce 690 s jedenácti druhy a začal v Antverpách šířit křesťanství se souhlasem franckého majordoma Pipina. Za dané situace byla evangelizace obyvatel nesnadná a pomalá. Část území byla pod vlivem Radboda, snažícího se o udržení pohanských kultů a potírání křesťanství. Wilibrord v roce 695 na Pipinův návrh podruhé odešel do Říma a zde byl 21. listopadu od papeže Sergia I. vysvěcen na arcibiskupa Utrechtu. Zároveň mu papež dal nové jméno Klement (s významem dobrotivý, vlídný, laskavý, mírný), ale Wilibrord dával přednost původnímu jménu.

Do Utrechtu se vrátil s palliem, relikviemi, liturgickými knihami a oděvy. S papežským pověřením a za podpory šlechty začal zakládat chrámy. Po obnově poničeného kostela sv. Martina zbudoval katedrálu zasvěcenou Nejsvětějšímu Spasiteli. V Echternachu u Trevíru zřídil opatství s úkolem vychovávání fríských věrozvěstů. Wilibrord se zde zdržoval v letech 697-698. Další oporou pro šíření evangelia se díky jemu stal klášter Susteren u Maastrichtu. Misijní působení rozšířil do Lucemburska i na dánské území. Osobně cestoval a kázal podél Rýna a došel až do Dánska. Mnohé pohany získával svou odvahou, neváhal pojíst z pokrmů určených pro božstvo, aby poukázal na jeho bezmocnost.

Pipin II. zemřel v roce 714, načež vévoda Radbod se vzepřel francké nadvládě a situace měla neblahé následky pro Willibrordovo dílo. Znovu mohl ve Frísku pokračovat až po Radbodově smrti od r. 719. Do té doby Wilibrord mimo jiné asi po tři roky spolupracoval s Bonifácem (pam.5. 6.), který spojil anglosaskou tradici s římskokatolickou a působil jako misionář v Hesensku a Durynsku. Ve věku asi 70 let prý Willibrord k souhrnu o svém působení napsal poznámku "*In Dei nomine feliciter*" (*šťasten v Božím jménu*). Přibližně v té době se účastnil založení kláštera Murbach v Alsasku, v údolí u paty Grand Ballon ve francouzských Vogézách.

Willibrord zemřel v Echternachu, po padesáti letech misijního úsilí, ve věku 81 let. Jeho ostatky byly v r. 1031 vyzvednuty a umístěny do sarkofágu z bílého mramoru v kryptě pod hlavním oltářem klášterního chrámu.

V Echternachu se každoročně o Svatodušních svátcích koná pestrý a velmi originální průvod, zasvěcený sv. Willibrordovi. Účastníci jdou přes celé město zvláštním tanečním krokem: původně se dělaly tři kroky vpřed a dva vzad, od roku 1947 krok vpřed a vlevo a krok vpřed a vpravo. První zmínka o procesí pochází z roku 1497. V průběhu staletí byla procesí několikrát zakázána, přesto však přetrvala do dnešních dnů. Původ tohoto originálního obyčeje není přesně znám, pravděpodobně jde o pozůstatek středověkých kajícíckých procesí, jejichž účastníci se chovali jako stížení těžkými chorobami, věříce, že to pomůže odehnat nemoc. Je také možné, že jde o napodobení křesťanských poutníků, kteří po každých třech krocích padali na kolena; není ani vyloučeno, že v tomto zvyku přežívají relikty starých pohanských rituálů. Procesí je zakončeno u světceva hrobu slavnostní mší.

NA LŽI SE BUDOUCNOST NÁRODA BUDOVAT NEDÁ

PETR ANDRLE

Soudní jednání bylo stanoveno na 10. listopadu 1948. Obviněný Kalvoda se však po konzultaci se svým známým, který pracoval jako soudní úředník a sdělil mu, že patrně bude odsouzen, rozhodl pro útěk na Západ. Uskutečnil jej v noci z 8. na 9. listopadu 1948, když přešel z České Kubice na Chodsku, za pomoci tamního rodáka Miloše Masopusta, lesem státní hranici do německého města Furth im Wald. S sebou si odnesl jen několik osobních věcí, kufříkový psací stroj a pevné odhodlání bojovat proti komunismu za svobodu své vlasti.

Ano, právě zítra tomu bude přesně na den 64 let, kdy pětadvacetiletý Josef Kalvoda uprchl z rodné země. S jeho dílem jsem se setkal poprvé před 14 lety, když se mi dostala do ruky úžasně zajímavá a doslova napínavá kniha *Genese Československa*. Vydali jsme ji tehdy jako jednu z publikací Panevropské unie Čech a Moravy a myslím, že to byl velice dobrý čin.

Josef Kalvoda (15. leden 1923 Malč u Chotěboře – 8. březen 1999 Hartford) byl profesor dějin a politických věd, publicista, poradce federálního ministerstva školství Spojených států amerických, předseda Křesťansko demokratického hnutí v exilu. Muž stále známý více v zahraničí, než ve své rodné zemi. Politik, který svým dílem nastavuje zrcadlo všemu tomu, co jsme si o vývoji naší země od roku 1918 doslova nabulíkovali.

Známý kontroverzní publicista MUDr. Jaroslav Lhotka svého času o Josefu Kalvodovi napsal:

*Po pádu železné opony dostalo se mi té cti, že jsem navázal písemný kontakt s historikem a politologem na Kolumbijské univerzitě v USA prof. dr. Kalvodou, s tímto titánem národního exilu. Poslední pozdrav jsem obdržel od něho k Vánocům 1998. V lednu 1999 se náhle zhoršil jeho zdravotní stav a 8. 3. 1999 prohrál boj se zákeřnou chorobou-rakovinou. Na lži se budoucnost národa budovat nedá! Toto heslo převzal z díla Štefana Osuského, když po jeho smrti mu paní Osuská nabídla k dispozici rozsáhlý historický archiv svého zesnulého manžela, z kterého pak Kalvoda čerpal další zajímavosti ze zákulisí, zejména Benešovy politiky, neboť Osuský patřil k oponentům Edvarda Beneše. Kalvoda jako historik novodobých dějin předstihl naši dobu, když začal bořit mýty, udržované po generace ve vědomí českého národa o T. G. Masarykovi a Edvardu Benešovi, jež jsou stále oslavováni v národě jako národní hrdinové. Dle prof. Josefa Kalvody svým jednáním více škodili českému národu a připravili cestu k nástupu KSČ v nově vzniklém Československu. Přestože oba první prezidenti hlásali demokracii (dle TGM je demokracie diskuse, neřídili se jejími principy a v jejich rozhodnutích bylo více omylů nežli užitečného pro národ prozíravosti státníka (viz *Genese Československa*). Dodnes se prof. Kalvodovi nedostalo oficiálně z vládních míst poct ani uznání. Zatímco byl v USA akademickou společností uznávanou kapacitou v historii a politologii, u nás doma, v ČR jen málo sečtělých lidí zná dílo prof. Kalvody. Kalvoda byl v prvé řadě bojovník proti komunismu. Přestože*

byl zatčen již po únoru 1948, podařilo se mu uprchnout do Západního Německa po strastiplné cestě, v noci za deště. Jako křesťan a odpůrce zla by určitě skončil po vykonstruovaném procesu jako nepřítel "dělnické třídy", ačkoliv doma musel těžce manuálně pracovat a pomáhat otci jako soukromému zemědělci. Prezident Beneš byl po II. světové válce v ČSR oslavován jako prezident "Budovatel". Kalvoda dospěl k závěru, že Benešovo autoritářství a hrubé politické chyby (nikoliv dohoda velmocí v Jaltě po sféře vlivu) přivedly republiku pod sovětskou knutu. Za pomoci zpravodajské služby plk. Františka Moravce již za války v Anglii odstavil své oponenty (Hodža, Prchala, Ingr a další), kteří nesouhlasili s jeho prosovětskou orientací. Za II. světové války mu v Londýně pochleboval předseda nikým nezvolené exilové vlády Mons. Jan Šrámek, lidovec, jenž Beneše horlivě podporoval v prosovětské politice již v r. 1934, v předvolební prezidentské kampani. Ten dokonce prohlásil, že v SSSR se uskutečňuje Desatero Božích přikázání. Šrámek takto ohlupeval členy ČSL i po válce, v Československu. Není divu, že tzv. křesťané-lidovci šli v poválečné Národní frontě (NF) ruku v ruce s komunisty, kde neplatily zákony humanity a lidskosti, ale podlost, závist a msta.

Se vším v textu MUDr. Lhotky nemusíme souhlasit. Příznivci Josefa Kalvody (a není jich mezi vzdělanými lidmi této země málo) vytvořili webové stránky Josefa Kalvody (<http://www.josefkalvoda.ic.cz>) jimiž budete cestovat v úžasu. Opět nemusíte souhlasit. Jenže muž, který miloval tuto zemi a neudělal by nic proti jejím zájmům, byl příliš vzdělán na to, aby nám lhal. Snad jen ještě několik pasáží z jeho životopisu.

Nejprve k tomu, jakou kvalifikaci získal ve Spojených státech:

V roce 1953 začal třicetiletý dělník Kalvoda v New Yorku večerně studovat na Hunter College of the City University bakalářský program. Úspěšně jej ukončil v roce 1956 a získal titul Bachelor of Arts v oboru politologie a historie. V dalším studiu pokračoval na jedné z nejprestižnějších škol ve Spojených státech, na Columbia University, kde získal titul Master of Arts (M.A.) v oboru politologie a ústavního práva. Zvolil si aktuální téma diplomové práce Hospodářská a vojenská pomoc Spojených států Jugoslávii. V roce 1960 dokončil své studium získáním doktorského titulu (Ph.D.) rovněž v oboru politologie a ústavního práva. Obhájil diplomovou práci na téma Institucionální aspekty Chruščovovy zemědělské reformy v kolchozech a jejich odraz v Československu.

V roce 1957 nastoupil Josef Kalvoda pedagogickou dráhu jako vysokoškolský odborný asistent. Vyučoval dějiny střední a východní Evropy, politologii a mezinárodní vztahy na Saint Joseph's College v Hartfordu. V letech 1961 až 1968 působil dr. Kalvoda na univerzitách v San Diegu a v New Orleans, kde k jeho výuce přibývalo ještě ústavní právo. V roce 1969 se vrátil do Hartfordu a stal se zde vedoucím katedry dějin a politologie. V San Diegu získal vědeckou hodnost associated professor (odpovídá našemu docent) a později v Hartfordu nejvyšší stupeň professor (profesor). V osmdesátých letech pracoval externě pro federální ministerstvo školství jako posuzovatel žádostí institucí a univerzitních pedagogů o granty na vědeckou činnost.

Dále k jeho činnosti publicistické a politické:

Prof. Kalvoda hojně publikoval v odborném tisku, přednášel na vědeckých konferencích, vystupoval na besedách pro veřejnost i v médiích. Rozkrýval komunistickou strategii, varoval před rozpínající se totalitou a nabádal k odpovědnosti hájit západní liberální politický systém zajišťující lidem svobodu. Od roku 1960 byl členem americké republikánské strany a jako její člen se aktivně účastnil několika volebních kampaní. Svou akademickou autoritou organizačně i finančně podporoval Ronalda Reagana v obou vítězných prezidentských kampaních v letech 1980 a 1984. Po Reaganově vítězství v roce 1981 přizval Richard Allen, šéf

jeho poradců pro národní bezpečnost, prof. Kalvodu jako znalce mezinárodní politiky a komunistické strategie do svého týmu.

Kalvoda však lákavou nabídku odmítl, protože ve svém věku si chtěl udržet místo na univerzitě. Přijal ale externí práci pro potřeby ministerstva zahraničí a organizaci

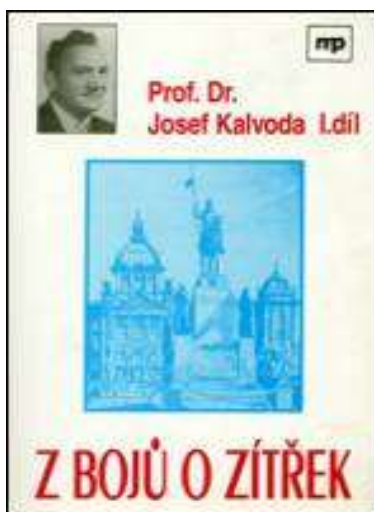

Appeal at Conscience. Na seminářích v New Yorku školil americké diplomaty odjíždějící do Československa a dalších komunistických zemí. Uznáním Kalvodovy odborné autority byla v roce 1987 také zakázka od americké federální Rady pro mezinárodní rozhlasové vysílání (Board for International Broadcasting). Jednalo se o vypracování podrobné analýzy obsahu a kvality českého vysílání rozhlasové stanice Svobodná Evropa. V roce 1993 prof. Kalvoda ukončil svůj pracovní poměr na Saint Joseph's College a v sedmdesáti letech odešel do důchodu.

V poválečných letech byly otištěny první krátké příspěvky Josefa Kalvody v Lidové demokracii a Zemědělské demokracii. V Murnau vydával táborový zpravodaj Rozlet, během pobytu v Norsku přispíval do mnichovské Křesťanské obrody, chicagského Katolíka,

londýnského Věstníku CML a jako šéfredaktor připravil k vydání čtyři čísla Čechoslováka v Norsku. Kalvodovy články z počátku exilu pojednávaly převážně o komunistické totalitě, osvobození vlasti a návratu k náboženským hodnotám.

Po příjezdu do Spojených států publikoval v bruselských Rozpravách a chicagském Katolíku, kde také vyšla na pokračování jeho esej s autobiografickými prvky Železná opona padá. V letech 1954–1958 vydával v New Yorku časopis Křesťanská demokracie, v němž byl zároveň nejčtenějším přispěvatelem. V roce 1956 začal publikovat úvahy o mezinárodní politice Spojených států v regionálních novinách The Hartford Times (do roku 1960 napsal 16 rozsáhlých pojednání). Kritizoval v nich spolupráci Západu s jugoslávským diktátorem Titem, varoval před bolševickým vůdcem Chruščovem a analyzoval situaci na Kubě.

V roce 1958 Kalvoda publikoval v angličtině knihu Titoism and Masters of Imposture [Titoismus a mistři klamu]. V ní vylíčil nastolení komunistické diktatury v Jugoslávii, roztržku mezi Titem a Stalinem a poukazoval na politickou a morální neutralizaci Západu způsobenou snahami o spolupráci s komunistou Titem. Mimořádným úspěchem bylo zařazení jeho studií včetně informace o výše zmíněné knize do zpravodaje Kongresu Spojených států Congressional Record. Jednalo se o studie analyzující nástup komunismu v latinské Americe (1961, 1966) a novou československou ústavu (1966). Prestižní časopis Vital Speeches of the Day otiskl dvě Kalvodovy přednášky na téma lidské a akademické svobody (1963, 1964).

V sedmdesátých a osmdesátých letech psal prof. Kalvoda pro odborné časopisy Nationalities Papers a Ukrainian Quarterly historiografické studie a recenze knih zabývajících se problematikou komunismu, studené války a historie střední a východní Evropy. Začal také znovu psát česky do exilového tisku. Jeho články pro českou exilovou obec vycházely zejména v chicagském Nedělním Hlasateli, torontských Našich hlasech a mnichovské Národní politice. Byly zaměřeny na příčiny pádu Československa do komunistické totality, na činnost opomíjených i problematických politiků a na okolnosti vzniku Československa. Významnou složkou Kalvodovy publicistické činnosti byly rovněž vyostřené polemiky, uznalé články o zaslužilých osobnostech exilu a českých dějin a knižní recenze.

Za nejvýznamnější příčiny ztročení Československa označil prof. Kalvoda autoritářské jednání a zahraniční politiku prezidenta Beneše během druhé světové války, zvláště pak jeho osudové cesty do Moskvy v letech 1943 a 1945. Odpovědnost však přičítal také dalším prominentním politikům, kteří byli ochotni spojit se s komunisty, souhlasili s poválečnou oktrojovanou pseudodemokracií Národní fronty a

tolerovali porušování lidských práv v obnoveném Československu. Kalvoda poukazoval také na vystoupení československých legií v Rusku během první světové války. Tato silná armáda mohla přivodit zásadní obrat v ruské občanské válce, kdyby její velitel vyslyšel žádost bílých armád o pomoc proti bolševikům. Rozhodnutí Tomáše G. Masaryka pro neutralitu v kritickém roce 1917 považoval Kalvoda za osudovou chybu.

Souhrnné výsledky svého bádání publikoval prof. Kalvoda v angličtině ve dvou obsáhlých knihách *Czechoslovakia's Role in Soviet Strategy* (New York, 1978, a poté ještě dvě další vydání) a *Genesis of Czechoslovakia* (New York, 1986). První kniha pojednává o událostech v Československu v období 1918–1968, přičemž stěžejní část je věnována

československé exilové politice během druhé světové války. Druhá kniha líčí události související se vznikem Československa jako samostatného státu během první světové války. Zahrnuje činnost české a slovenské domácí i zahraniční politické reprezentace, legionářskou problematiku a souvislý rozbor mezinárodní velmocenské politiky. Obě knihy přinesly Kalvodovi uznání od amerických, kanadských a slovenských historiků, ale také kritiku i osobní útoky na stránkách českého exilového tisku od zastánců prezidentů Beneše a Masaryka.

Kromě zmíněných monografií napsal Kalvoda samostatné kapitoly do dalších devíti knih vydaných v angličtině. Dále přispěl jako spoluautor, do česky psané knihy *Stalo se v adventu*, pojednávající o tom jak příslušníci StB umučili kněze Josefa Toufara. Po pádu komunistického režimu se Kalvoda rozhodl pomoci zpřístupnit svou publicistickou práci pro českou veřejnost. Nejprve finančně přispěl na vydání trilogie *Z bojů o zítřek*, což je soubor jeho článků z exilových periodik publikovaných od padesátých do devadesátých let. Poté zajistil ještě překlad a vydání monografií *Role Československa v sovětské strategii* a *Genese Československa*. Z anglicky psaných komentářů k mezinárodní politice a zahraniční politice Spojených států byla po Kalvodově smrti sestavena publikace *Studená válka 1946–1989*.

Mezi námi, máme, či měli jsme, takového druhého člověka ve světě? A jak se na dílo Josefa Kalvody dívají dnes případní vědečtí oponenti a laici? Laici o něm toho moc nevědí. Proto vznikl i tento článek. A oponenti? Někteří z nich si nechtějí pravděpodobně komplikovat život.

V letech 1995–1998 se na pultech českých knihkupectví objevily tři díly souborného vydání Kalvodových článků a studií pod názvem *Z bojů o zítřek*. V roce 1998 vydalo nakladatelství Panevropa knihu *Genese Československa*. O rok později vyšla v Nakladatelství Dílo další Kalvodova práce *Role Československa v sovětské strategii* a následně vyšel ještě soubor článků a studií *Studená válka 1946–1989*. Tyto knihy jsou příležitostně citovány v odborné literatuře, uváděny v seznamech pramenů, a je tak zřejmé, že autoři příslušné literatury o nich vědí. Ač se v případě dvou stěžejních děl (*Genese Československa* a *Role Československa v sovětské strategii*) jedná o rozsáhlé a svým obsahem ojedinělé práce, recenzní ohlasy ze současné české historiografické obce by se daly spočítat na prstech jedné ruky. Tuto absenci reflexe Kalvodových textů se snažil vysvětlit jeden z českých historiků Kalvodovým „odklonem od běžného standardu“. Kalvoda podle něho „klade neobvyklé, potlačované a provokativní otázky a dochází k pobuřujícím závěrům“, což je pro české komunity historiků, které jsou

„uzavřené, přísně strukturované a nerady mezi sebe někoho pouštějí“ problematičké.

Jiný recenzent, který není profesním historikem, se pozastavil nad „podivným mlčením“ kolem knihy *Genese Československa* s podivem nad tím, že tato „knihka nezbuzuje zájem o bližší seznámení a polemiku“. Jaké jsou tedy ony potlačované otázky a pobuřující závěry, díky nimž se Kalvoda ocitl na „indexu mlčení“?

Na základě svých výzkumů prezentoval názor, že Edvard Beneš byl neštěstím československé politiky a že byl přímo odpovědný za nastolení komunismu v Československu. Ještě větším „hříchem“ se zdá být Kalvodovo odmítnutí „svatozáře“ obestírající Tomáše G. Masaryka, jehož působení v politice hodnotil netradičně nicméně realisticky, a to i tehdy, když upozorňoval na Masarykovy omyly a politický styl, v němž často účel světil prostředky.

Pro svůj kritický postoj k Benešově a k Masarykově politické praxi, včetně kritického náhledu na jejich vstřícnost k bolševikům, je tedy

dnes Josef Kalvoda považován za kontroverzního historika, neboť tyto dva státníci jsou prezentováni jako nezpochybnitelné základní pilíře moderní české státnosti, tak jak byla formulována po pádu komunismu. Kalvoda ovšem při svém hodnocení prvních dvou československých prezidentů nebyl veden osobní averzí vůči nim, jak mu to často s nádechem demagogie při nedostatku jiných argumentů jeho oponenti připisovali a připisují, ale jak opakovaně zdůrazňoval, pouze věcně analyzoval a kritizoval jejich politickou činnost.

Kalvodovo historiografické dílo stále čeká na své „vytěžení“ a je výzvou zejména pro mladé badatele nezátížené vžitými předsudky a stereotypy. Jaké mají možnosti při seznamování se s jeho obsahem? V roce 2002 byla vydána biografická monografie *Poutník Josef Kalvoda*. V roce 2005 byly zpřístupněny osobní webové stránky *Prof. Josef Kalvoda, PhD*, které jsou od května 2009 pravidelně aktualizovány. *Osobní archivní fond Prof. Ph.D. Josefa Kalvody* je přístupný odborné i laické veřejnosti v knihovně *Libri prohibiti* (Senovážné náměstí 2, Praha 1). Nejpřesvědčivějším badatelským materiálem však zůstávají samotné Kalvodovy odborné i žurnalistické texty a také dochovaná korespondence, které jsou stvrzeny jeho pozoruhodným životním příběhem naplněným niternou zbožností, konzistentními morálními postoji, rozsáhlým vzděláním a nezdolnou pracovitostí.

Nu a co dodat? Chcete li se dozvědět, jak to všechno v minulém století bylo, zkuste si přečíst některé z děl Josefa Kalvody. Nebudete litovat, byť se vám chvílemi rozsype svět, pečlivě slepovaný před mnoha lety soudruhem Nejedlým a jemu podobnými.

Výročí biskupa Hloucha

sekretář vzpomíná

Kardinál Miloslav Vlk

Letos uběhlo 40 let od smrti českobudějovického biskupa ThDr. Josefa Hloucha. Diecéze samozřejmě vzpomínala v řadě příležitostí tohoto svého vzácného biskupa, který přišel do českobudějovické diecéze z Olomouce, kde učil jako vysokoškolský profesor na teologické fakultě katechetiku.

Jako sekretář jsem prožil vedle tohoto nezapomenutelného biskupa tři roky. Cítím, že mu zvláště v tomto roce dlužím svou osobní vzpomínku na ty vzácné chvíle prožité po jeho boku. Rád

vzpomínám na jeho příchod 7. září 1947. Byla to veliká událost: po sedmi letech osiřelého stolce

přichází pastýř! Událost pro celou diecézi, ale i pro nás, alumny malého diecézního chlapeckého semináře u sv. Václava ve Skuherské ulici. Brzy po svém příchodu do diecéze přišel navštívit i nás. Byl to veliký svátek. Uvítali jsme svého biskupa slavnostně. Jak bylo tehdy dobrým zvykem, kromě uvítacích projevů i pěknou básničkou. K jejímu přednesení vybrali mne, primuse z kvinty Jirsíkova gymnázia. A primus zklamal, zakoktal se uprostřed a nevěděl dál. S tím se nepočítalo, náповěda nebyla. Biskup s milým úsměvem objal v rozpacích se topícího studentíka, pohladil ho a řekl slovo povzbuzení a útěchy. Z toho setkání si více nepamatuji. To bylo mé první setkání s biskupem, kterému jsem měl jednou, po 21 letech, sloužit jako sekretář.

Mezitím jsme se s biskupem setkávali jako ministranti. Ale pár měsíců nato začal tvrdý komunistický režim, tvrdé časy a brzké zrušení našeho krásného domova v malém semináři. Brzy také přišla biskupova internace. Nejprve byl střežen komunistickým totalitním režimem na českobudějovickém biskupství a blokován v kontaktu s kněžími a s diecézí vůbec. Pak na různých místech, až nakonec skončil v Koclířově u Svitav, kde mu sloužily sestry de Notre Dame. Někteří z nás „malosemeníků“, kteří jsme tehdy měli v úmyslu jít na bohosloví, jsme po zrušení bohosloveckého semináře v Českých Budějovicích poslechli svého biskupa a nešli jsme do „centrálního“, komunistickým státem zřízeného semináře a na teologickou fakultu v Praze. Fakulta pak byla vyloučena ze svazku Karlovy university, jejíž zakládající fakultou za Karla IV. byla. Pan biskup se domníval, že režim nebude trvat tak dlouho, a tak nám radil nevstupovat do semináře, kde výchova byla pod naprostou kontrolou totalitního režimu. A tak jsme čekali, ale s panem biskupem jsme neměli žádný kontakt.

Když však vše dlouho trvalo a začátkem 60. let se poměry v kontextu celkového uvolňování napětí poněkud zlepšily, byla i větší důvěra v profesory na fakultě, a tak jsme s některými spolužáky, kteří také čekali, začali uvažovat o vstupu do semináře. Proto jsem v Koclířově vyhledal biskupa Hloucha, abychom se poradili a udělali ten krok s jeho požehnáním. Bylo to setkání po dlouhé době. Biskup mě přijal s velikou láskou. Velice jsme si porozuměli. Dal nám ke zvažovanému kroku své požehnání. My jsme ho pak různými cestami informovali o situaci v semináři. Během našeho studia se už připravoval '68. rok. Jako bohoslovci jsme se všemi ostatními studenty s nadšením prožívali pražské jaro. V prvních měsících osmašedesátého roku jsme otci biskupovi poslali dopis s výzvou, aby se vrátil do diecéze. Tento krok se připravoval i u ostatních internovaných biskupů. V té době mi otec biskup poslal dopis, že by chtěl, abych se stal jeho sekretářem. Mne to velmi překvapilo, protože jsem měl jiné plány, totiž v nové politické situaci se zdálo, že bude možné studovat i v zahraničí a já jsem se chtěl věnovat studiu Písma svatého.

Když se pak biskup Hlouch skutečně vrátil do diecéze, pozval mě v den svého slavnostního uvítání v katedrále ráno na snídani na biskupství a hovořil se mnou o svém plánu jmenovat mě svým sekretářem. Já jsem mu prozradil své úmysly se studiem a on na to řekl, že jmenování ještě zváží, že se poradí a za čtrnáct dní, kdy bylo plánováno mé kněžské svěcení, že řekne své rozhodnutí. Víím, že jeho rádcem byl kanovník Jarolímek už z doby před začátkem komunismu. Pocházel z mé domovské farnosti a ten toto mé jmenování velmi podporoval. Znal pana biskupa a jeho jemnou povahu a také mne s mým rázným charakterem a domníval se, že bych mohl být biskupovou oporou. A tak jsem po dvou týdnech, opět při snídani, otci biskupovi na pozvání být jeho sekretářem, řekl své „ano“.

Tak začala moje tříletá služba. Můj biskup byl přesně o 30 let starší, s bohatými duchovními zkušenostmi. Já sotva vysvěcený novokněz. Povahově jsme byli zcela odlišní. A přece se mezi námi rozvinul hluboký vztah zvláštního přátelství s velkým oboustranným respektem a z mé strany s velkou synovskou láskou, úctou a obdivem. Pan biskup byl velice vzdělaný a především hluboce duchovně žijící kněz. Tato rovina jeho nitra se rozvíjela a prohlubovala v tisících dopisech, které ve svém životě napsal lidem, jež duchovně vedl, zvláště řeholním sestrám, a v mnoha exerciciích, především pro řeholníky a řeholnice. I podle svých přirozených povahových vlastností byl člověkem velice jemným a taktním, poeticky založeným, což se velice silně projevovalo v jeho kázáních. V jedné silně prozařovala jeho básnická duše. Jeho zamilovaným básníkem byl Jaroslav Vrchlický. Nezapomenutelným pro mne zůstal večer poesie v českobudějovické městské knihovně, věnovaný zvláště Jaroslavu Vrchlickému. Pan biskup Hlouch se ho tehdy také zúčastnil. V jedné chvíli

spontánně otevřel svou básnickou duši a pronesl nesmírně krásnou duchovní apoteózu Vrchlického, při níž i přítomní odborníci zůstali hluboce osloveni.

Při osobním setkávání s lidmi a při jednání s nimi asi nikdo nezůstával neosloven jeho jemným projevem a nebylo možné nepocítit jeho až něžnou lásku. I když někdy musel někomu něco vytknout, někoho napomenout, viděl jsem, že v jeho tváři stále zůstávala určitá jemnost a mírnost. Nikdy jsem ho neviděl rozzlobeného a rozčileného. V situacích, které by byly takový postoj vyžadovaly, bylo vidět v jeho tváři spíše bolest, jako by bral vše na sebe. Zůstával vždy spíše vyrovnaný, vážný, i když s jemným úsměvem. Nikdy jsem ho neviděl například nějak nerozvážně žertovat. Často vzpomínám na jeho veselou průpovídku, když jsme v neděli ráno přechásto vyrazili na dlouhé pastorační cesty po diecézi. Sáhl hned s úsměvem po breviáři a jako na omluvu, že přerušuje započatý hovor, obvykle pronesl: „Můj tatínek říkával: nejdřív úkoly a pak na klouzačku“ a začali jsme se modlit breviář. Dlouhé pastorační cesty po rozlehlé diecézi byly vedle modlitby příležitostí k rozhovorům na duchovní i teologická témata. Bylo po koncilu. Pan biskup znal můj zápal pro liturgii. Byl někdy i posluchačem mých homilií v biskupské kapli při bohoslužbách pro řeholní sestry, které na biskupství sloužily. Konfrontoval svůj osobní postoj k liturgii s pohledem II. vatikánského koncilu. Jemu vlastní akcent a postoj k eucharistické bohoslužbě byl spíše adorační než s důrazem na společenství. On byl eucharistián. Přípravovalo se zavedení liturgické reformy. V této souvislosti jsem poznal jiný silný rys jeho velké duše: byl velice pokorný. Jednou jsem vstoupil k němu do pracovny, on stál u knihovny s nějakou knihou v ruce, po chvíli zdvihl hlavu a říká: „Pane sekretáři, mějte se mnou trpělivost, však já také pochopím ty koncilové akcenty. Víte, já jsem napsal stovky dopisů, 40 let dával exercicie v tomto eucharistiánském duchu. Koncil se jistě stane také obohacením mé spirituality...“ V tu chvíli jsem se cítil před pokorou tohoto velkého biskupa opravdu maličkým a v duchu jsem odprošoval, jestli jsem někdy učení koncilu příliš vehementně zdůrazňoval.

Úcta k mému biskupovi, synovská láska a určitá důslednost, se jednou ukázaly rozhodující pro zdraví pana biskupa, který se jinak po všem, co prožil, těšil slušnému zdraví. Jednou cítil velké bolesti v břiše, které se stupňovaly. Bylo podezření na zauzlení střev. Na druhý den měl být odvezen do nemocnice. Ale vzhledem k určitému nebezpečí jsem se rozhodl odvézt ho tam hned týž večer. Po rychlé prohlídce se situace ukázala velmi akutní a tak pana biskupa operovali ihned. Myslím, že mu to ušetřilo velké komplikace. I takovéto společné zážitky prohlubovaly náš vzájemný vztah.

Když se v srpnu '68 po pádu sovětských vojsk komunisté znovu pevněji chopili moci, byla tato „normalizace“ cítit i na církevní rovině. Krajský církevní tajemník Leo Drozdek, tvrdý Ostravák, začal pravidelně docházet na biskupství. Nutil pana biskupa, aby „napravlal chyby“ z doby uvolnění v '68. roce. Silně při návštěvách kouřil, nechával si nalévat slivovici „na kuráž“, a tak svým násilným hrubým chováním hodiny týral tohoto jemného, citlivého biskupa, který byl vždy po takovéto „masáži“ opravdu zničený. Viděl jsem, jak tento jemný biskup byl proti takovému hrubému psychickému násilí bezbranný. Drozdek věděl, že jsem svému biskupovi i svou povahou značnou oporou. Zřejmě i naše rozhory po takových návštěvách byly odposlouchávány. A tak církevní tajemník tlačil na to, aby mě biskup propustil a přeložil. Pro biskupa to byla velká bolest a kříž, když mi Drozdek odebral souhlas pro tuto funkci. S otcem biskupem jsme o této situaci jasně a otevřeně mluvili a nesli to společně jako „násilí“ na církvi. I v dalších letech tento teror pokračoval a vyústil v biskupovu smrt. Před svátkem Srdce Páně dne 10. června v roce 1972 tajemník Drozdek znovu útočil na Otce biskupa mimořádně tvrdě a jeho jemné srdce to už neuneslo. Sice ještě vykonal adoraci a mši svatou v kostele Srdce Páně, ale druhý den v noci zemřel. Několik let na to na Velký pátek ve tři hodiny odpoledne byl Drozdek před svým domem smrtelně zasažen infarktem, což mnozí chápali jako určité znamení.

*Tento veliký pastýř udělal pro svůj „milion duší“ veliké dílo modlitby a utrpení a –
můžeme říci – svůj život odevzdal před 40 léty za své stádce do rukou Božích v
mučednické smrti. Jemu patří o letošní památce všech věrných zemřelých vděčná
vzpomínka a kytička našich modliteb: R.i.p.*

CO SPOJUJE ČECHY A NĚMCE?

Kniha významného rodáka z Bruntálu

Ve výčtu významných osobností minulosti schází například na webové stránce města Bruntálu bohužel řada jmen význačných osobností z řad místních rodáků. Patří mezi ně i emeritní profesor Technické univerzity v Mnichově Prof. Dipl. Ing. Friedrich Nather (7. 4. 1924 Freudenthal (Bruntál) – 14. 4. 2009 Oberstausen, Bavorsko). Friedrich Nather je mimo jiné čestným profesorem Univerzity v Temešváru, nositelem Ceny města Olomouce z roku 2007 za počin roku pro Olomouc, za propagaci Olomouce v zahraničí a za úsilí o rozvoj česko-německých vztahů.

Studoval stavební inženýrství na Vysoké škole technické ve Vídni a v Karlsruhe, byl vedoucím pracovníkem v ocelářských společnostech a je autorem mnoha nových technických řešení v konstrukcích mostů a lešení. Byl vyznamenán Spolkovým křížem za zásluhy 1. třídy a mimo jiné také působil jako hostující profesor na Univerzitě Palackého v Olomouci. Byl za to oceněn Zlatou medailí UP a Záslužnou medailí Pedagogické fakulty UP.

Jakkoli patřil k těm, které jsme po roce 1945 z této země vyhnali, nezatrpl. Naopak. K Olomouci měl prof. Nather velice vřelý vztah, jeho prastrýc Wilhelm Nather zde byl svého času místostarostou, který na sklonku 19. století sepsal *Kroniku olomouckých domů*. Dílo, které dle odborníků je v Evropě unikátem. Kniha obsahuje pořadí majitelů

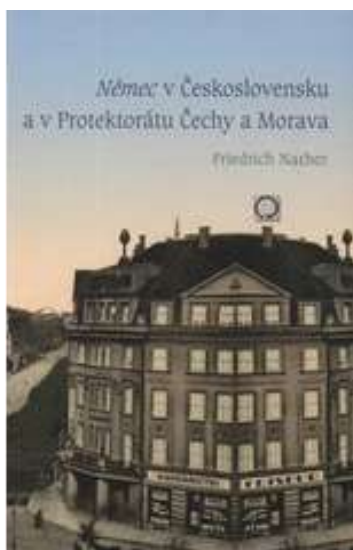
jednotlivých
měšťanských

domů v Olomouci, včetně soupisu věcí zanechaných v pozůstalostech, zhruba od 16. století do roku 1900. O tištěném vydání knihy snil již otec prof. Nathera, jeho syn tedy ve spolupráci s PhDr. Vladimírem Spáčillem zajistil, aby vyšla tiskem. Pochopitelně, za značného finančního přispění prof. Nathera.

Friedrich Nather si prožil v prvních letech svého života své. Jeho generace doplatila na selhání generace otců po první světové válce a k tomu nepřispělo ani to, že jeho jazykem mateřským byla němčina. Jakkoli byl profesně spíše technik, věnoval se velice intenzivně vztahům mezi Čechy a Němci. Sepsal vlastní autobiografii, napsal knihu *Imigrace a kolonizace v Čechách a na Moravě: problém česko – německých vztahů* a řadu dalších publikací. Pozoruhodné je jeho dílko **Co spojuje**

Čechy a Němce? Was verbindet Tschechen und Deutsche?

Uvedená kniha mapuje tisícileté vztahy obou etnik. Tento pohled je naprosto nutný. Nelze se na vztahy česko – německé dívat pouze optikou let 1918 – 1945. Proto jsme se rozhodli text uvedené knihy otiskovat v našem listě na pokračování. Dnes tedy první část.

CO SPOJUJE ČECHY A NĚMCE? (1)

České země leží v srdci Evropy. Dopravní cesty od Baltského moře k Jaderskému, od Severního moře k černému moři a od západní Evropy k jižní se kříží v Čechách a na Moravě. V těchto zemích se potkávali Keltové, Germáni a Slované, zde se setkávaly latinské i byzantské kulturní vlivy. Jsou to země bohaté na nerosty a úrodnou půdu i na intelektuální a umělecké poklady.

V nich žili přes 1000 let Češi a Němci v symbióze, která byla pro oba národy mimořádně přínosná. Soutěžení a vzájemné podněty vedly k tomu, že z českých zemí vzešly často základy dalšího vývoje, které se prosadily teprve později ve Svaté říši římské a dokonce v Evropě. Bylo to ale soužití dvou nerovných partnerů: na jedné straně Němců, velkého národa, který v minulosti čas od času překypoval silou, jehož národní síla ležela mimo hranice českých zemí. Na druhé straně Čechů, kteří žili téměř výhradně v těchto zemích, sami sebe viděli jako typický malý národ, jehož síla se ukrývá především v minulosti. A tento malý národ trápila stále jedna starost, že budou pohlceni těmi velkými, podobně jako se to stalo u většiny západoslovanských kmenů, které sídlily na východ od Labe.

Češi a Němci si nárokovali právo na vlast v těchto zemích. První díky „prvorozeneckému právu“, protože zde byli před Němci. Němci si dělali nárok proto, neboť v těchto zemích žili 1000 let a značně přispěli k materiálnímu a kulturnímu blahobytu, kromě toho i k jeho uznání.

Oba národy nepřišly do země jako dobyvatelé: češi obsadili v době stěhování národů v podstatě prázdnou, předchozími vlastníky opuštěnou zemi. Němci byli povoláni, dokonce uprošeni, přiznání se – především za knížecí dámy. Někteří přišli též nezváni.

Friedrich Prinz pojmenoval dějiny Němců a Čechů jako „dvounárodnostní osud“. Těsné soužití po tak dlouhou dobu přispělo k velkému kulturnímu a hospodářskému rozkvětu českých zemí. Ale mezitím jsou období, ve kterých se především na české straně vzdouvala kritika vůči německému vlivu, který byl vnímán jako příliš mocný. Jako inženýr mám sklon sledovat tento dvounárodnostní systém jako komplexní stavební konstrukci pod dynamickým zatížením. Napětí, která vznikala mezi oběma národy, nedorozumění a omyly politického vedení, jakož i sociální problémy, představují zátěž. Jestliže tato zátěž překročí určitý kritický stupeň, stane se systém nestabilním a zkolabuje. Třikrát se tento dvounárodnostní systém zhroutil – v 15., 17. a 20. století.

Zátěž se dá zredukovat – společnými úspěchy ve sportu, mezinárodním uznáním ve vědě, umění nebo hudbě, vysokými vyznamenáními a reprezentativními stavbami. Předpokladem je, že se ti úspěšní přihlásí k dvou, nebo také vícenárodnostní společnosti. Například se vedoucí osobnosti tenisu, *Rogera Federera*, jistě nikdo neptal, zda je Francouz nebo Němec. Je Švýcar. Švýcaři mají tu přednost, že označení jejich země a také mezinárodní automobilová značka *Confederatio Helvetia (CH)* nesouvisí s žádným ze čtyř národů, které v ní žijí, ale je neutrální. Mezi Čechy a Němci existuje sice díky dlouhodobému soužití mnoho, co spojuje – v jednom zvláštním příspěvku jsem na to upozornil. Ale oba národy si často nárokují vynikající osobnosti historie, umění nebo vědy jen pro sebe. Zvláště vhodným příkladem se mi zdá být císař *Karel IV.* Na jedné straně je označován za největšího Čecha, na druhé straně ho za svého označují Sudetští Němci.

Ke zmírnění obavy z pohlcení Němci, byly ze strany Čechů v minulosti mnohokrát použity výrazy jako „imigranti“ nebo „kolonisté“, čímž byl Němcům vyhrazen jen statut hosta. Od hostů se můžeme oddělit, od občanů země a občanů státu ne. Dvakrát byly takové poznámky vysloveny ústy nejvyšších: v roce 1409 králem *Václavem IV.* v roce 1918

prezidentem *Tomášem G. Masarykem*. V obou případech to mělo dlouhodobé, rozhodující následky.

Imigrace Němců neproběhla ani nárazově, ani to nebyl kontinuální proces trvající po staletí. Měla rozdílné pohnutky. Tím se dá rozeznat několik, na sobě nezávislých kroků, z nichž některé probíhaly časově po sobě, některé souběžně. Budu imigraci probírat v deseti kapitolách:

- I. Němečtí kupci, obchodníci a duchovní ve středověku
- II. Německý vliv na panovnickém dvoře
- III. Agrární revoluce
- IV. Podpora hornictví
- V. Zakládání měst
- VI. Založení univerzity v Praze
- VII. Příchod umělců na český dvůr
- VIII. Vlna přistěhovalectví po husitských válkách
- IX. Znovuosídlení opuštěných zemí po třicetileté válce
- X. Příchod Němců v 18. a 19. století a obavy Čechů z germanizace

Protože husitské války představují ve vývoji hranici, která po určitou dobu způsobovala útlum v imigraci, pojednám o tom v krátkém shrnutí prvního vrcholu německého vlivu. Než se začneme zabývat imigračními kroky jednotlivě, budu sledovat období, které sice leží pře počátkem společných dějin, ale je významné pro další pochopení historického vývoje.

ČESKÉ ZEMĚ PŘED ZAČÁTKEM IMIGRACE NĚMCŮ

Již ve starší době kamenné žili v českých zemích lidé. V mladší době kamenné se zde lidé usadili, pěstovali rostliny a krotili zvířata. V prehistorické a rané historické době, byly osídleny jen roviny, na Moravě podél řeky Moravy, dále na jižní Moravě, v Čechách v kotlinách tvořených Ohří, Vltavou, Sázavou a Labem. Asi od roku 5000 před Kristem se rozšířilo zemědělství. V době bronzové, mezi lety 1250 a 750 před Kristem, bylo v Čechách osídleno nejméně 500 km² při hustotě obyvatel od 7 do 15 osob na čtverečný kilometr². Odhady pro dobu halštatské kultury nejsou k dispozici, ale hustota obyvatel se pravděpodobně nezvýšila.

Posledních 450 let před našim letopočtem byly země ovládnuty laténskou kulturou, jejíž nositeli byli Keltové. Sídliili v širokém pásmu od Atlantiku skoro až po černé moře. V knize „Dějiny obyvatelstva českých zemí“ se hovoří o tom, že nejméně část Čech mohla patřit k oblasti, ve které vznikaly keltské kmeny. Laténská kultura se vyznačovala silným vlivem středomořských vyspělých kultur. Keltské kmeny byly v době největší expanze rozšířeny od Atlantiku po černé moře, ale nikdy netvořily státní jednotu. Obchod hrál významnou roli. Keltové udržovali obchodní spojení se Středomořím až po Orient. Dokazují to etruské, řecké a orientální importované předměty. Vlastní mince byly prostředkem platby i výměny. Od 2. století se přešlo k vlastní výrobě mincí, v Čechách převážně zlatých mincí z jihočeského zlata. Na Moravě byly stříbrné mince, jejichž centrum leželo v Karpatské kotlině.

Velká opevněná sídliště podobná městům, oppida, jsou známa do 2. století př. n. l. Vykazují často několikeré kruhové zdi. V Čechách se vzpomínají osady Závist, Strakonice, Hrazany a Třisov. Rekonstrukci moravského oppida Staré Hradisko západně od Prostějova ukazuje obr. 2. Zde bylo centrum moravské pozdní laténské kultury. Oppida měla vysoký civilizační stupeň.

Asi kolem roku 60 před Kristem opustili Keltové své sídlení oblasti. V podvědomí od nich zůstává snad především jméno Bojer. Jejich následovníky byli Markomané a Kvádové. V posledním století před přelomem letopočtu se rozšířili až na jižní Moravu. Sídlili ve stejných úrodných oblastech jako dříve Keltové. Dá se předpokládat, že oppida byla sice opuštěna a zničena, ale keltské pozůstatky přetrvaly a byly převzaty Markomany. Jednotlivá oppida sloužila nadále markomanským sídlištím jak hradní úkryty. Mezi lety 166 a 180 došlo mezi Římany, Markomany a Kvády k válečným roztržkám. Plán začlenit provincii Marcomannia do Římské říše zanikl se smrtí *Marca Aurelia*. Odhaduje se, že v této době žilo v českých zemích a v Panonii asi 100000 Kvádů a o něco méně Markomanů.

V mladší době císařské byli Kvádové, kteří svá osídlení rozšířili až do jihozápadního Slovenska, politicky významnější než Markomané. Dostali se s jinými germánskými kmeny pod nadvládu Hunů. Vojsko sestavené z různých germánských kmenů pod vedením krále Gepidů *Ardaricha* porazilo v roce 454/455 u Nedaa, prý přítoku Sávy, Huny, na jejichž straně bojovali i Gótové. Nato zřídili Erulové podél moravské a dolnorakouské Moravy království. Západně odtud sídlili Rugiové, kteří měli své královské sídlo v oblasti Kremse na Dunaji. Později táhli s Východními Góty, kterými byli přijati po porážce Odoakarem, do Itálie. Příslušnost ke kmenu obyvatel Čech, v 5. století se sotva dá určit. Právě tak není známo, kdy přesně skončilo germánské osídlení Čech. Následovníkem Rubil byli kolem roku 505 Langobardé. Ti byli po určitou dobu pod nadvládou Erulů, kteří po zhroucení Hunské říše přišli z jižního Ruska. V roce 508 porazili Langobardé Eruly a získali tak zpět svou samostatnost. Jako jejich nástupci se stali velmocí. Langobardská pohřebiště jsou rozseta na Moravě, v Dolním Rakousku, Burgenladnu, Maďarsku a Chorvatsku.

V letech 547/548 dal východořímský císař Langobardům gótskou Panonii a severní území jižně od Drávy, kterými mohl ještě disponovat, aby si zajistil jejich podporu proti Gótům, Frankům a Gepidům. Ve válkách, které byly pro ně vítězné, vyrostli Langobardé ve velký národ. V roce 552 táhli pod říšským vedením Narsolovým do Itálie a přivodili tak konec Východogótské říši. Ve stejném roce přidali ještě citelnou porážku Gepidům. Jak zjistil král Langobardů *Albion*, že se nemůže spolehnout na spojení s Ostrovem, zavolal si na pomoc Avary a s jejich pomocí s konečnou platností porazil Gepidy v roce 567. Nadále trvající politika Konstantinopolu jako „pláště ve větru“ a bezprostřední sousedství nebezpečných Avarů byla příčinou toho, že se *Albion* vzdal dosavadní domoviny Langobardů a odtáhl do Itálie. S ním odtáhli Gepidové, Erulové a další vnitrogermánské národy, jako Durynkové a Sasové. *Jörg Jarnut* tvrdí, že *Alboinovo* vojsko převyšovalo svým počtem vojsko *Theodericha Velikého* a čítalo snad 150 000 mužů. *Menghin* udává menší počet a hovoří o celkem 150 000 až 200 000 lidech. Každopádně se na jaře roku 568 zdvihla obrovská lavina stěhování spolu se ženami a dětmi, domácím zařízením a dobyt看em, na koních i pěšky od středního Dunaje do Itálie.

V romantických představách se němečtí pradědové viděli rádi jako přímí potomci Germánů na území českých zemí. Na vině je teorie, kterou zastával *Berthold Bretholz*, že Němci jsou potomci germánských praobyvatel. *Jan Patočka* pobaveně míní, že ti se museli pořádně ukrýt. Podle *Gerharda Mildembergera* zůstal po stěhování národů sotva víc než zbyteček germánského obyvatelstva, který byl absorbován příšedšími Slovany, a nejspíš je ani kulturně neovlivnil. *Seibt* je toho názoru, že slovanští osídlenci nepřišli do zcela neosídlené země, neboť pak by názvy řek, které jsou téměř všechny keltského původu, byli převzali od Germánů a nebyly by se tradovaly ve slovanském jazyce. To, že zůstala ne nevýznamná část bývalého obyvatelstva v zemi a žila spolu se Slovany, potvrzuje již zmíněná česká práce.

Jen drobné doplnění, které prosím považujete za „švejkovinu“. Nejpravděpodobněji zůstali nejen „chromí“ ve své staré vlasti, ale mnozí váleční invalidé a především vdovy, které v mnohých předchozích válkách ztratily své muže a nyní prostě nechtěly opustit se svými dětmi svůj vybudovaný majetek. A tu se objevili noví příchozí, kteří se chovali jinak než „panovační“ Germáni, které znaly jako své živitele, jako přísné otce a manžely. Jak píše Herder o Slovanech: „Přes své činy tu a tam nebyli nikdy podnikaví válečníci a dobrodruzi jako Němci: spíše přitáhli tiše do Němci opuštěných míst, až konečně osídlili obrovské území od Donu k Labi, od Baltského moře po Jaderské moře... Vlastně se usadili, aby vlastnili jinými národy opuštěnou zemi, jako kolonisté, jako pastevci nebo zemědělci ji budovali a obdělávali ji: tím začal rozkvět zemí po všech předchozích dobýváních, přistěhováních a vystěhováních jejich tichou, pilnou přítomností...“

Tento tolik sympatický obraz lidu nebyl ovšem přijat méně sympatickými tureckými-tatarskými jezdci, Avary. Byl by to zázrak, kdyby tu nebylo došlo k etnickému smíšení. Schopnost odporu Čechů proti germanizaci, kterou vyzdvihuje *Josef Pekař*, má možná mnohem starší, langobardské, erulské a gepidské kořeny. Shora uvedené myšlenky nejsou žádnou utopií a sympatie mezi národy ohrožovanými Avary zde více méně existovaly, to dokazuje vyprávění z 8. století: praotec nejvýznamnějšího historika raného středověku, *Paulus Diaconus*, byl zavlčen se svými pěti syny z Forojuli (Cividale del Friuli) do země Avarů. Nejmladšímu synovi jménem *Lopichis* se podařilo po třicetiletém poddanství uprchnout díky Slovance, která ho schovala ve svém domě a živila ho. Oba tím riskovali svůj život. Pravnuk tohoto uprchlíka žil v klášteře Monte Cassino, byl skvělým učencem a velmi si ho vážil císař *Karel Veliký*.

Dějiny je třeba posuzovat nejen hlavou. Trocha srdce k tomu také patří – často v rozhodujících okamžicích – i kousek žaludku, jako pepř a sůl okoření toto vyprávění. Asi od druhé poloviny 6. století napadli Avari, kteří se poté co odtáhli Langobardé, usadili kolem roku 568 v Panonii, sousedící Slovany, Ostromy a germánské národy.

Čechy leží od Avarského sídla vládců dost daleko, naproti tomu Morava byla pro avarské jezdce lehce dosažitelná. Kolem roku 623 sjednotil *Sámo*, kupe putující s karavanou, který je označován za franského šlechtice, dokonce knížete, Západní Slovanů a stal se králem první větší slovanské říše. Jeho území, nad kterým vládl, se nedá přesně lokalizovat, není ani jisté, zda jeho jádro leželo v Čechách nebo na Moravě. *Sámo* vedl vítězné bitvy proti Avarům a ubránil se v letech 631/32 útoku franského krále Dagoberta u Wogastisburgu. *Sámova* říše trvala asi 35 let a rozpadla se po jeho smrti kolem roku 660. Nato se na asi 150 ztrácejí české země z dohledu. Avarská nadvláda nad Čechami a Moravou byla po zhroucení *Sámovy* říše obnovena.

V několikaleté válce zničila vojska císaře *Karla Velikého* říši Avarů. V roce 795 byl dobyt legendární kruh Avarů, ale teprve v roce 802 byla poražena poslední povstání Avarů. Nenávist dosud utlačovaných Slovanů se vybíjela zřejmě tak elementární silou, že Avari museli požádat Franky o pomoc proti Slovanům. *Karel Veliký* vykázal Avarům sídla mezi Dunajem, Raabem a Neziderským jezerem. Po roce 822 mizí Avari z dějin. S koncem avarské nadvlády se různé moravské kmeny nerušeně a téměř nepozorovaně sjednotily. Země leží dostatečně daleko od franského centra síly, s kterým byla spojena volnou závislostí přes dvacet let snad dokonce vůbec.

Poprvé byli Moravané vzpomenu ti ve franském prameni v roce 822, když se objevili na říšském sněmu ve Frankfurtu. Zatímco Češi se již několikrát museli seznámit s vojsky *Karla Velikého*, je toto první setkání Moravanů s Franky. Archeologické nálezy z druhé poloviny 20. století dokazují vysokou materiální kulturu a existenci relativně velikých aglomerací. Vznikla osídlení neagrárního charakteru s výkonnými rukodělnými dílnami. V době jeho největšího rozšíření zaujímal oblast mezi horní Vislou a Odrou a od

středního Labe až do Panonie, ale v této velikosti trvala asi jen 10 let. Brzy nato nastoupila na Moravě centralizace, dříve než v sousedících zemích.

Vlastní církevní provincii prý vytvořil *Metoděj* jako biskup. Jisté „nacionalistické“ tóny jsou citelné v protestním dopisu bavorských biskupů, kteří měli do té doby pečovat o Čechy, Moravu a Panonii, proti moravskému biskupství. Nejnovější rozsáhlé vykopávky ukazují, že moravská velkoosídlení je třeba počítat z hospodářského i sociálního hlediska k raně vyspělým městům střední Evropy. Vynikající přehled podala výstava „Střed Evropy kolem roku 1000“, ke které byla vydána třísvazková příručka.

První kostely Moravy byly zřízeny ne církevními, ale světskými stavebníky, byly to vlastní kostely a panské kaple na knížecích hradech. Jsou zastoupeny téměř všechny hlavní formy křesťanských sakrálních staveb: jednolodní sály, vícelodní baziliky, podlouhlé stavby a centralizující stavby, jako příklad poukažme na moravskou rotundu z Mikulčic. Nejstarší křesťanský kostel v Čechách vznikl na Levém Hradci v osmdesátých letech 9. století ve tvaru rotundy.

V Olomouci, jejíž význam znovu stoupá ve středověku, se křižovaly daleké obchodní cesty. Již v 6. století vzniklo raně slovanské sídliště. Tudy se táhla předkřesťanská cesta přes nedávno lokalizovaný brod. Toto sídliště existovalo i v staromoravském státě 9. století. Nejnovější archeologické výzkumy dávají tušit, že Olomouc byla sídlem biskupství moravské arcidiecéze. Asi 2 km jižně od Olomouckého vrchu, označeném jako B a C, se nacházelo od 7. do 9. století nejstarší mocenské centrum oblasti. Nejnovější archeologické výzkumy se zdají být v Německu málo známé. Kniha *Karla Bosla* „Příručka dějin českých zemí“ se odvolává na publikace asi do roku 1964.

Gerhard Mildembergera vzpomíná přechod k rukodělné výrobě keramiky a vznik řemesla, které se zabývalo již v 8. století výrobou ozdob z bronzu, stříbra a zlata. Vzniká vlastní moravské šperkařské umění. V hradních sídlištích podobných městům se soustředí obyvatelstvo. V oblasti hradního valu v Mikulčicích prý žilo v 9. století asi 1000 lidí (někteří autoři hovoří dokonce o 2000).

Podle *Karla Richtera* určitě existovala skutečně nebo částečně nezávislá knížata. Snaha o nezávislost vedla k vlastní církevní politice Rastislavově, která měla za následek vyslání dvou slovansky hovořících bratří, *Konstantina* (jmenovaný též jako mnich Cyril) a *Metoděje* byzantským císařem na Moravu. vytvořili mj. hlaholskou abecedu a mši celebrowali ve slovanském jazyce. Metoděj byl pozván na bavorskou synodu do Řezna, zajat a na dva roky uvězněn v klášteře. Později se stal arcibiskupem panonským a zemřel v roce 885. Po jeho smrti se kulturní hranice přesunuly opět na východ. Jeho žáci byli *Svatoplukem* a německou stanou z Moravy vyhnáni, ale byli přijati bulharským carem *Borisem*. Z Bulharska se staroslovanské písemnictví vydalo na vítěznou cestu k jižním a východním Slovanům.

Kniha dějin od *Friedricha Prinze* „Čechy a Morava“ značně opomíjí dobu raného středověku v Čechách a na Moravě. Tím se ignoruje vývoj Moravy zčásti nezávislý na Franské říši a moravská podpora byzantské misie, která vedla již v 9. století ke zřízení moravského arcibiskupství, je vzpomenua jen okrajově. *Martin Eggers* by rád umístil Velkomoravskou říši do Panonie. Zcela jinak tak činí česká historiografie. Především je to *Dušan Třeštík*. *Zdeněk Měřínský* vydává třísvazkové dílo. „České země od příchodu Slovanů po Velkou Moravu“, z něhož vyšly prozatím dva díly. Založení biskupství na Východě v 10. století e připisovalo podle dosavadního německého pojetí dvěma císařům, *Ottovi I.* a *Ottovi II.* To byl, jak vysvětluje *Dušan Třeštík*, omyl. Tvrdí, že iniciativa vzešla

od *Boleslava I.* V Německu se pouze zohledňuje pražské biskupství, nikoliv však olomoucké.

Češi se dostávali stále silněji pod bavorsko-franský vliv. Bavorsko – a asi od roku 900 také Čechy – podnikaly každý rok bojové výpravy na Moravu. Vykrváčena nesčíslnými válkami se země stala téměř bezbrannou, když po bitvě u Bratislavy v roce 907 přepadli Maďaři Moravu. Byla zničena vedoucí i církevní organizace země. Byla zničena moravská města v oblasti Starého Města, Mikulčic a na straně pohanů Břeclav.

V bitvě u Bratislavy padli bavorský markrabě *Luitpold*, salzburský arcibiskup *Theotmar*, dva bavorští biskupové, tři opati a devatenáct hrabat. Bernd Rill tvrdí, že v bitvě u Prešpurku padl i moravský kníže *Mojmír II.* Skončil bohatý, přes sto let trvající, kulturní rozkvět. Z písemné kultury, která se na Moravě vyvinula, nepřetrvalo nic. V roce výstavy v Berlíně, v roce 1998, pravil Dušan Třeštík: „Význam Velké Moravy není v tom, že by to byl pravděpodobně první slovanský stát, ale v tom, že byl zřejmě vytvořen zvláštní střeoevropský model státu, podle kterého se utvářely státy Přemyslovců, Arpádů a Piastů.“

Vítězstvím Maďarů se rozdělili severní a jižní Slované a přetrhalo se spojení s Byzancí. Z politických tradic nezůstalo nic, kulturní a náboženské dědictví přechází na východní a jižní Slované. Ale vývoj Olomouce probíhá jinak než na jižní Moravě. Na základě nejnovějších archeologických výzkumů dokazuje Josef Bláha, že v Olomouci započalo po krátkém úpadku v průběhu první poloviny 10. století intenzivní znovuoživení a nový rozmach na území původního centra v 9. století. To lze pozorovat na prozatím ojedinělé koncentraci nálezů v oblasti Čech a Moravy, která souvisí s činnostmi specializovaných řemeslníků. Olomouc ležela v severním výběžku Velkomoravské říše a byla přístupná pouze páso u Napajedel a Vyškovské brány, které bylo lze dobře ubránit. Proto nebyla olomoucká oblast bezprostředně vystavena maďarským vpádům.

Přes jen krátké trvání Velkomoravské říše působily na západní Slované rozhodující impulsy z Východu. Mnozí kněží z Moravy uprchli po zániku Velkomoravské říše do středních Čech. Byli z větší části zběhlí ve slovenském písmu, a proto se slovanská liturgie a slovanská církevní literatura udržela až do 11. století. Bitva na Lešském poli v roce 955, ve které Otto I. na hlavu porazil Maďary, osvobodil střední a západní Evropu od uherského nebezpečí. Vznikl uherský stát, který k sobě připojil slovenská území a přerušil s konečnou platností spojení západních Slovanů.

Po rozdělení Franské říše vyrostly v západní, jižní a střední Evropě nové národy, které vznikaly spojením kmenů, které tam žily: Francouzi, Italové a Němci. Na východě Východofranské říše se v 9. století vyskytoval široký pás západních Slovanů, který se táhl od Baltského moře až k Jadranu. Ten by se byl mohl spojit do západoslovanského národa. Češi, kteří žili téměř uprostřed tohoto pásma, by byli bývali schopni dát k tomu impuls. Vpád Uhrů rozdělil tento pás na dvě poloviny. Jihozápadně od Uherské říše zůstali Slovinci a Chorvati. Severně a západně od českých zemí sídlící Abodrité, Pomořané, Liuticové, Hevelané, Dalemincové, Srbové, Mainwendové a Sprevané byli v následujících staletích germanizováni. Jen Češi a Slováci severně od Uher mohli odolat pokusům o germanizaci a maďarizaci a žijí dnes ve vlastních zemích.

Vpád Uhrů určil rozhodujícím způsobem budoucí vývoj celé střední Evropy: Místo aby Češi vybudovali západoslovanskou říši, museli zůstat „malým národem“, protože ztratili své partnery. Stalo se tak též s jejich vlastním souhlasem.

(pokračování příště)

FOTO PRO DNEŠNÍ DEN

Stačí pár vteřin mikrospánku. Policejní zpráva praví toto: Dne 2. 11. 2012 krátce před polednem došlo v obci Malá Morávka k dopravní nehodě osobního vozidla VW Passat s přívěsem, jedoucího ve směru k obci Karlova Studánka. V uvedenou dobu pravděpodobně vlivem mikrospánku řidiče došlo k přejetí vozidla do levé jízdní poloviny a dále sjetí za levý okraj silnice, kde vozidlo čelně narazilo do vzrostlého stromu. Předběžně byla škoda na vozidle, přívěsu a převáženém nákladu (jednalo se o sněžný skútr) odhadnuta okolo 340 tisíc Kč. Po nárazu zůstal řidič zaklíněn ve vozidle. Odtud byl vyproštěn až zasahující jednotkou HZS Bruntál. Na místě byla u řidiče provedena dechová zkouška na alkohol s negativním výsledkem. Následně byl řidič RZS převezen do nemocnice v Bruntále, kde zůstal hospitalizován s lehkým zraněním.

PETROUŠKOVY PŘÍHODY (787)

Před pár lety jsme v jedné malé víscce opravovali kapličku, která zde od konce války (jak je již v pohraničí bohužel většinou zvykem) značně zchátrala. Při opravě její střechy došlo také na obsah makovice věžičky oné kaple. Jako vždy zde byly dobové noviny, mince a bankovky na ukázkou, několik fotografií a netradičně také dopis. S datem 15. května 1903. Byl určen těm, kteří si ho jako první přečtou.

Majitelka statku, v jehož blízkosti kaplička stála, psala o tom, jak se všichni lidé v obci složili na její postavení a jak se o ní starali. Vyjádřila přesvědčení, že ti, kdož si přečtou její dopis, kapličku opravují. Že je tedy její osud v dobrých rukou. Netušila, že kaplička mohla být také zničena, jak se to stalo po roce 1945 stovkám církevních a uměleckých památek v pohraničí. Naštěstí dostali lidé rozum a začali se také zajímat o skutečnou a pravdivou historii míst, v nichž žijí.

Co bylo však na onom dopisu zajímavé, byla jeho poslední věta. Zněla takto: *A tak vás, moji milí pozdravuji, a již se těším na to, jak si spolu o naší kapličce popovídáme.* Četl jsem si tu větu několikrát, abych zcela pochopil její smysl. Jeho pisatelka nejen vyjádřila naději na to, že kaplička bude opravována, ona současně vyjádřila naději, že se dopis dostane do rukou stejně smýšlejícím, bohabojným a poctivým lidem. Bylo štěstím, že se tak stalo až po stu letech. Před padesáti lety by se nějaký buldozerista obsahem makovice věžičky vůbec nezabýval.

A tak mě napadl takový opačný způsob. Jaký dopis jako do minulosti, by nám asi napsali z roku 2062 ti, které vidíme často pobíhat kolem nás. Mám na mysli ty, kteří se narodili v roce 2000, případně později. Neboť oni v té době budou vést a spravovat tento stát, což si dnes pravděpodobně ještě tak zcela neuvědomují. Doba se rychle mění, nemuseli bychom třeba tuto zemi za padesát let poznat. Tedy doufejme, že změněnou k lepšímu. A tak by ten jejich dopis mohl znít třeba takto:

Vážení dědové,

považujeme za nutné, ještě před naším pozdějším setkáním s vámi, dát vám zprávu o tom jak naše vlast uzkvétá. Díky tomu, že ve dvacátých letech zanikly téměř všechny tradiční strany, vlády se postupně ujalo několik nových menších stran vybudovaných na otevřených demokratických a skutečných liberálních principech.

Zásadně jsme změnilí volební systém, zrušili jsme Senát a sněmovna má pouze 51 poslanců. Politické strany nemají nárok na žádné příspěvky od státu, musí umět žít z členských příspěvků a za darů případných příznivců. Funkce poslanců je čestná, pobírají pouze náhradu mzdy, kterou měli před zvolením a jsou jim propláceny náhrady dle stejných předpisů jako ostatním zaměstnancům. Poslanci nesmějí zastávat žádné jiné funkce, včetně vládních.

Přijali jsme zákon o tom, že na celostátní úrovni pracují pouze silová ministerstva – ministerstvo zahraničí, obrany, vnitra, financí a spravedlnosti. Kraje jsme zrušili hned v roce 2025. Vláda má pouze devět členů, vedle pěti ministrů má předsedu vlády a tři zástupce zemských vlád. Ostatní problémy školství, zdravotnictví, kultury, sociální práce a jiné si řeší tři zemské vlády samy. Navíc se mnoho činností řeší na úrovni evropské, což je výsledkem našeho pětiletého předsednictví v Evropské unii, která právě v letech 2030-2035 doznala zásadních změn.

Zemskými vládami jsou Česká zemská vláda se sídlem v Praze, Moravská zemská vláda se sídlem v Brně a Slezská zemská vláda se sídlem v Opavě. V zákoně se rovněž stanoví, že žádná vládní instituce, včetně zemských vlád, nesmí mít více než 500 úředníků. Zemské sněmy mají pouze 51 poslanců, pracujících v podobných podmínkách jako poslanci parlamentu. Funkce tiskových mluvčích jsou zákonem zakázány. Každý musí umět mluvit sám za sebe.

To vše nám mimo jiné umožnila také skutečnost, že jsme přijali asi deset zásadních, jednoduchých a srozumitelných zákonů a všechny ostatní zákony přijaté od roku 1948 jsme zrušili i s jejich novelami v počtu asi pěti tisíc. Odbory nepracují v armádě, v policii a ve státních úřadech. V nich platí dokonalý kariérní řád, mnohé činnosti státu postupně přecházejí na neziskový sektor. Proto mohla být také v letech 2050-2060 zrušena většina komisí a ústavů.

Od roku 2035 hospodaří náš stát v každém roce s výrazným přebytkem a je zcela prost dluhů. Neustále klesají počty příslušníků policie a většina věznic byla dána k dispozici neziskovým organizacím.

Hezky se to čte, že? Pouze člověka napadne, proč bychom měli na většinu oněch opatření čekat celých padesát let. Zejména, když všichni představitelé všech stran a uskupení tvrdí, že chtějí pro **tuto zemi** jen to nejlepší. Bohužel, místo **této země** myslí sebe. Stále platí, že pouze podle skutků, poznáte je. Což bychom si měli už jednou nacpat do makovic.

Dnes má svátek SASKIE. Zítřa, ve čtvrtek BOHUMÍR. V pátek BOHDAN, v sobotu EVŽEN, v neděli MARTIN, v pondělí BENEDIKT, v úterý TIBOR a ve středu SÁVA. Nezapomeňte jim blahopřát.

